

Başarılı emzirmede ebelik faktörleri: Postpartum ilk 6 ay

Midwifery factors in successful breastfeeding: First 6 months postpartum

Esra Sabancı Baransel^{a,*}, Büşra İkikat^b, Birgül Ekici^b, İlknur Oskay^b^a İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Malatya, Türkiye^b İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, postpartum ilk 6 aylık süreçte başarılı emzirmenin sağlanması ve sürdürülmesinde ebelik faktörlerinin etkisini araştırmak için yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel tipte olan araştırma, web tabanlı bir anket kullanılarak doğum sonu altıncı ayında olan 506 anne üzerinde gerçekleştirildi. Başarılı emzirmenin sağlanması ve sürdürülmesinde ebelik faktörlerinin yordayıcılarını belirlemek için lojistik regresyon analizi yapıldı.

Bulgular: Emzirme Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 46.47±5.09 idi. Regresyon modelinde gebelikte 12 hafta ve öncesi olan erken dönemde ebe ile karşılaşmanın (OR: 1.088), gebeliğinde gebe eğitim sınıfına katılmanın (OR: 0.362), gebelikte ebe tarafından emzirme eğitimi almış olmanın (OR: 1.510) ve doğum sonu ebe desteği alma durumunun (OR: 1.039) artmış emzirmeye pozitif tutum ve sürekliliğin yordayıcıları olarak belirlendi. Ayrıca lise ve altı düzeyde eğitime sahip olan, çalışmıyor olan, planlı gebeliğe sahip olan, preterm doğum yapmış olan, erkek bebeğe sahip olan, vajinal doğum yapmış olan ve doğum sonu ilk bir saat içinde bebeğini emzirmiş olan annelerin doğum sonu altıncı aya kadar devam yüksek ve istatistik olarak anlamlı emzirme puanlarına sahip oldukları belirlendi (p<0.005).

Sonuç: Bu çalışma, ebelerin doğum sonu altı aylık dönemde annelerin emzirme tutumu ve devamlılığına ilişkin ne denli önemlilik gösterdikleri konusunda öngörü sağlamaktadır. Sonuçlar, emzirme sürekliliğinin sağlanması adına 1.ve 2.basamak sağlık hizmetlerinde görev yapan ebelerin Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlık hedeflerine ulaşmadaki yordayıcılıkları hakkında bilgi sağlayabilir.

Anahtar kelimeler: Anne; ebe; emzirme; emzirme tutumu; postpartum

ABSTRACT

Aim: This study was conducted to investigate the effect of midwifery factors on successful breastfeeding in the first 6 months postpartum.

Methods: The cross-sectional study was conducted on 506 mothers in their sixth month of postpartum period using a web-based questionnaire. Logistic regression analysis was performed to determine the predictors of midwifery factors in achieving and maintaining successful breastfeeding.

Results: Infant Feeding Attitude Scale mean total score was 46.47±5.09. In the regression model, the status of encountering a midwife in the early period of 12 weeks and before pregnancy (OR: 1.088), participating in a pregnant education class during pregnancy (OR: 0.362), having received breastfeeding education by a midwife during pregnancy (OR: 1.510) and receiving midwife support after delivery (OR: 1.039) were determined as predictors of increased breastfeeding positive attitude and continuity. In addition, mothers who have a high school or below education level, are not working, have a planned pregnancy, have a preterm birth, have a baby boy, have a vaginal delivery and breastfeed their baby within the first hour after delivery continue until the sixth month after delivery. It was determined that they had statistically significant breastfeeding scores (p<0.005).

Conclusions: This study provides a foresight about the importance of midwives regarding the breastfeeding attitude and continuity of mothers in the postpartum six-month period. The results can provide information about the predictors of midwives working in the 1st and 2nd level health services in achieving the health goals of the World Health Organization in order to ensure the continuity of breastfeeding.

Keywords: Mother; midwife; breastfeeding; breastfeeding attitude; postpartum

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlık hedefleri arasında bulunan 'yaşama sağlıklı başlamak' maddesi, ana-çocuk sağlığı ve iyilik halinin oluşması, devam ettirilmesi, sürdürülmesi ve desteklenmesi için emzirme önemli bir faktör olarak nitelendirilmiştir (WHO, 2021).

Emzirmenin bebek ve toplum sağlığı üzerindeki önemi günümüzde de etkisini korumaya devam etmektedir. Başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere etkili emzirme konusunda uygun politikalar geliştirmek adına her ülke toplumsal yapısına uygun proje ve programların planlanması gerekmektedir. DSÖ'nün en üst düzey karar alma organı olan "Dünya Sağlık Asamblesi" (2012), Küresel Beslenme Hedeflerinde dünya genelinde %38 olan ilk altı ayda yalnızca anne sütüyle besleme oranını, 2025'te en az % 50'ye çıkarma hedefi

* Corresponding author.

E-mail address: esra.sabanci@gmail.com (E. S. B.).

Geliş Tarihi / Received: 02.11.2022 Kabul Tarihi/Accepted: 30.03.2023

belirlemiştir. Bu hedefin gerekliliği sağlanan etkili emzirme ile her yıl beş yaşın altındaki 820.000'den fazla çocuğun hayatının kurtarılabilceği gerçeğine dayanmaktadır (WHO, 2021). Bu nedenle de DSÖ'ne üye devletlerin altı aydan küçük bebeklerin emzirme oranlarını iyileştirmeyi sağlayacak eylem planları ve politikalar geliştirmesi kararına varılmıştır (WHO, 2014). Hedeflenen oran henüz gerçekleştirilememiş olmasına karşın yaklaşık %44'e kadar yükseltilmiştir (WHO, 2021). Türkiye'de de yenidoğan bebeklerin il aylarda büyük ölçüde emzirildiği, ancak ilk altı aylık süreçte ek gıda takviyelerinin de sağlandığı ve etkili emzirme konusunda yetersizlikler olduğu raporlaştırılmıştır (Yüzügüllü, Aytaç & Akbaba, 2018; Çalvin, 2019).

Annenin emzirme tutum ve başarısında önemli role sahip olan etkili emzirme uzun vadede emzirme göstergelerinde de olumlu sonuçların varlığını göstermektedir (Khasawneh, Kheirallah, Mazin & Abdunabi, 2020). Emzirme başarısı, annenin emzirme hakkındaki bilgi ve becerisini birleştirip, bu yeteneği kullanarak emzirmeyi etkin ve doğru şekilde yerine getirmesi olarak tanımlanabilmektedir (Aktaş & Küçük Alemdar, 2018; Forster & McLachlan, 2007). Başta ilk bebeğini kucağına alan anneler olmak üzere pek çok anne emzirme konusunda tedirginlikler ve zorluklar yaşamaktadır. Bu durumun etkin emzirmenin başlatılması ve sürdürülmesi üzerinde önemli, role sahiptir (Gianni ve ark., 2019). Etkin ve sürdürülebilir emzirmenin sağlanmasında önemli rol oynayan bir diğer önemli faktör ise annenin sahip olduğu emzirme tutumudur (Awaliyah, Rachmawati & Rahmah, 2019). Annelerin emzirmeye yönelik tutum ve başarısını ortaya koymak amacı ile yapılan çalışmalarda annelerin emzirmeye karşı olumlu bir tutum gösterdikleri bununda emzirme başarısına yansıdığı bilinmektedir (Ghasemi ve ark., 2019; González-Pascual ve ark., 2018; Hamze, Jing & Reifsnider, 2019). Türkiye'de ise annelerin emzirmeye yönelik olumlu tutum ve davranış (Özsoy, 2014; Kılıcı & Çoban, 2016) gösterdiklerini belirten araştırmaların yanı sıra literatürde emzirme tutum ve başarısının istendik düzeyde olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Yeşilçiçek Çalık, Ayar Kocatürk & Gönenli, 2019).

Emzirme desteği geleneksel olarak hem hastanede hem de taburcu olduktan sonra sürdürülmesi gereken bütüncül bir süreci oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu sürecin istendik düzeyde yürütmek ise ebenin rolünün ayrılmaz bir parçası olarak görülmüştür. Bununla birlikte, kadınlar bazen doğum sonrası dönemde kendilerini desteksiz hissettiklerini, tutarsız tavsiyeler aldıklarını ve emzirmeyi istediklerinden daha erken sonlandırdıklarını bildirmektedir (Wouk ve ark., 2020; Dykes, 2005). İlgili faktörlerin bazıları bilinmekle birlikte, emzirmenin başlatılması ve süresi üzerinde en büyük etkiye sahip olan ve ebelik desteğinin ne boyutta önemliliğe sahip olduğu net değildir. Gelişmiş ülkelerde emzirmenin kadınlara ve çocuklarına sağlığa yararları yakın zamanda gözden geçirilmiştir (Ip ve ark., 2007; Hoddinott ve ark., 2008). Bunlar arasında gastrointestinal ve alt solunum yolu enfeksiyonları, orta kulak iltihabı, tip 1 ve tip 2 diyabet, bebeklerde atopik dermatit ve astım, annelerde meme ve yumurtalık kanseri, tip 2 diyabet ve doğum sonrası depresyon riskinde azalma sayılabilir (Ip ve ark., 2007). Dünya Sağlık Örgütü 6 ay sadece anne sütü ile beslenmeyi ve 2 yıl boyunca ek anne sütü ile beslenmeyi (WHO, 2003) ve 6 aydan önce süttten kesmenin yapılmamasını tavsiye etmektedir.

Emzirmenin başlatılmasını ve süresini artırmada başarılı olduğu tespit edilen müdahaleler arasında profesyonel ve akran desteği, destekle birleştirildiğinde eğitim müdahaleleri, profesyonel eğitim, odaya alma ve medya programları gibi hastane uygulamaları yer almaktadır (Dyson ve ark., 2005a,b). Emzirme ile ilgili kapsamlı literatüre rağmen, daha geniş sosyodemografik ve klinik bağlamda ebelik faktörlerinin spesifik etkisi hakkında çok az şey bilinmektedir. Bu çalışmanın amacı, postpartum ilk 6 aylık süreçte başarılı emzirmenin sağlanması ve sürdürülmesinde ebelik faktörlerinin etkisini belirlemektir.

Yöntem

Araştırmanın tasarımı

Bu çalışma postpartum ilk 6 aylık süreçte başarılı emzirmenin sağlanması ve sürdürülmesinde ebelik faktörlerinin etkisini belirlemek amacıyla kesitsel tipte yapıldı. Araştırma Sosyal medya aracılığıyla (Facebook, Instagram) 01-10 Ekim 2022 tarihinde web tabanlı bir çevrimiçi anket kullanılarak toplandı. Araştırmanın evrenini Facebook grupları ve Instagram gruplarında yer alan postpartum altıncı ayında olan anneler oluşturdu. Çalışmanın örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden sağlıklı bebeğe sahip olan anneler oluşturdu. Doğum sonrası süreçte bebeği yenidoğan yoğun bakımında 10 günden uzun süreli kalmış olan ve herhangi bir yenidoğan anomalisine sahip olmak bebeğe sahip olan anneler çalışma dışında tutuldu ve çalışma 506 gönüllü katılımcı ile tamamlandı.

Güç analizinde örneklem büyüklüğü %5 hata payı, %95 güven aralığı, 0.80 temsil gücü ile 384 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizi SPSS 22 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik paket programı kullanılarak analiz edildi.

Veri toplama araçları

Veriler Kişisel bilgi formu ve BBTÖ-Bebek Beslenmesi Tutum Ölçeği ile toplandı.

Kişisel bilgi formu

Kadınların bazı bireysel özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Bu formda kadınların bazı sosyo-demografik (yaş, eğitim düzeyi, meslek vb.), obstetrik (gebeliğin planlı olma durumu, doğum şekli, gebelik haftası) ve emzirmede ebe desteğine ilişkin mevcut durumlarını (gebelikte ebe ile ilk karşılaşma zamanı, gebelikte gebe eğitim sınıfına katılma vb.) belirleyen sorular yer almaktadır.

Bebek beslenmesi tutum ölçeği (BBTÖ)

Ölçek, emzirmeye karşı kadınların tutumlarını değerlendirmek; emzirme süresi ile birlikte annelerin bebeklerini beslemek için anne sütü veya formül mamadan hangisini tercih edeceğini tahmin etmek amaçlanmaktadır. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Ekşioğlu arkadaşları tarafından 2016 yılında yapılmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde olup 1 kesinlikle katılmıyorum, 5 kesinlikle katılıyorum şeklinde adlandırılmaktadır. Ölçekte bulunan 17 maddeden 9'u anne sütü hakkında, 8'i ise formül mama ile beslenme konusunda olumlu ifadeler içermektedir. BBTÖ puanının yüksek olması annelerin emzirmeye daha yatkın olduklarını göstermektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanan formunda Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.71'dir (Ekşioğlu, Yesil & Turfan, 2016). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach's alfa katsayısı 0.70 olarak bulunmuştur.

Verilerin değerlendirilmesi

Araştırmanın verileri SPSS 25.0 for Windows yazılımı (SPSS, Chicago, IL, USA) ile değerlendirildi. Tanımlayıcı istatistikler sayı, yüzde olarak verildi. Sürekli verilerin değerlendirilmesinde ise ilk olarak değişkenlerin normal dağılım gösterme koşullunu sağlayıp sağlamadığı Kolmogorov-Smirnov testi ile araştırıldı. Veriler normal dağılım gösterdiği için, iki grup karşılaştırmalarında bağımsız gruplarda t testi kullanıldı. Altı aylık emzirme sürekliliğine etki eden ebelik değişkenleri lojistik regresyon analizi ile değerlendirildi. Regresyon modeline alınacak değişkenler belirlenirken, emzirme sürekliliği ile arasında önemli ilişki olan değişkenler ($p<0.05$) modele konuldu. Bu doğrultuda gebelikte ebe ile ilk karşılaşma zamanı, gebelikte gebe eğitim sınıfına katılma, gebelikte emzirme eğitimi alma durumu, ilk emzirmede ebe

desteği alma durumu ve doğum sonu ebe desteği alma durumu değişkenleri regresyon modeline alındı. İstatistiksel anlamlılık $p<0.05$ olarak belirlendi.

Araştırma etiği

Veriler toplanmadan önce Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar ve Yayın Etik Kurulu'ndan etik onay alındı (Karar No: 2022/3864). Araştırmaya katılan tüm annelere online anket formunun ilk sayfasında araştırma hakkında bilgi verilerek, bireysel bilgilerinin korunacağı belirtildi.

Bulgular

Çalışma 506 doğum sonu altıncı ayda olan anne ile tamamlandı.

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik ve obstetrik özellikleri ile BBTÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması(n=506)

Değişkenler	n	%	Ort±SS	Test ve p değeri
Yaş (y) (ort ± SS, 28.95±5.64)				
≤25	186	36.8	46.55±4.61	F=0.954
26-33	207	40.9	46.71±5.16	p=0.386
≥34	113	22.3	45.90±5.69	
Eğitim				
Lise ve altı	289	57.1	47.10±4.98	t=3.246
Üniversite ve üzeri	217	42.9	45.63±5.13	p=0.001
Çalışma Durumu				
Evet	147	68.6	45.32±5.66	t=-3.266
Hayır	359	31.4	46.94±4.77	p=0.001
Gelir Düzeyi				
İyi	347	68.6	46.26±5.34	t=-1.333
Orta	159	31.4	46.91±4.49	p=0.183
Gebeliğin planlı olması				
Evet	423	83.6	49.21±4.82	t=-5.519
Hayır	83	16.4	45.93±4.98	p<0.001
Doğum zamanı				
Preterm	31	6.1	51.38±4.75	t=5.711
Term	475	93.9	46.15±4.95	p<0.001
Bebegi cinsiyeti				
Erkek	211	41.7	47.17±5.15	t=3.246
Kız	295	58.3	45.96±5.00	p=0.009
Bebegin doğum kilosu				
<3500	347	68.6	46.96±5.19	t=3.264
≥3500	159	31.4	45.38±4.70	p=0.001
Doğum şekli				
Vajinal	224	44.3	47.06±4.73	t=2.331
Sezeryan	282	55.7	46.00±5.33	p=0.020
Doğum sonu ilk emzirme zamanı				
İlk 1 saat içinde	249	57.8	47.17±5.04	t=2.777
2-24 saat aralığında	182	42.2	45.83±4.78	p=0.006
İlk besleme şekli				
Anne sütü	445	87.9	46.39±5.13	t=-0.867
Anne sütü dışındaki besinler	61	12.1	47.03±4.80	p=0.360

SD: Standart Sapma; BBTÖ: Bebek Besleme Tutum Ölçeği

Katılımcıların sosyodemografik ve obstetrik özellikleri ile BBTÖ ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 1'de sunulmuştur. Katılımcıların yaş ortalamasının 28.95±5.64 olduğu belirlendi. Ayrıca lise ve altı düzeyde eğitime sahip olan, çalışmıyor olan, planlı gebeliğe sahip olan, preterm doğum yapmış olan, erkek bebeğe sahip olan, vajinal doğum yapmış olan ve doğum sonu ilk bir saat içinde emzirmiş olan annelerin BBTÖ ölçeği emzirme tutumu puan ortalamalarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu

belirlendi ($p<0.005$; Tablo 1). Katılımcıların yaş, gelir düzeyi ve ilk besleme şekilleri ile BBTÖ emzirme tutumu puan ortalamaları ile aralarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olmadığı belirlendi ($p>0.005$).

Tablo 2. Katılımcıların ebe desteği alma durumları ile BBTÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması(n=506)

Değişkenler	n	%	Ort ± SS	Test ve p değeri
Gebelikte ebe ile ilk karşılaşma zamanı				
≤12 hafta	315	62.3	47.59±4.69	t=6.598
≥13 hafta	191	37.7	44.62±5.21	p<0.001
Gebelikte gebe eğitim sınıfına katılma				
Evet	89	17.6	47.48±5.18	t=2.067
Hayır	417	82.4	46.25±5.05	p=0.039
Gebelikte emzirme eğitimi alma durumu				
Evet	325	64.2	47.36±4.47	t=5.392
Hayır	181	35.8	44.87±5.73	p<0.001
İlk emzirmede ebe desteği alma durumu				
Evet	335	66.2	47.11±4.46	t=4.057
Hayır	171	33.8	45.20±5.96	p<0.001
Doğum sonu ebe desteği alma durumu				
Evet	264	52.6	47.24±4.66	t=3.246
Hayır	242	47.8	45.63±5.41	p<0.001
BBTÖ Toplam			46.47±5.09	

SD: Standart Sapma; BBTÖ: Bebek Besleme Tutum Ölçeği

Katılımcıların ebe desteği alma durumları ile BBTÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 2 de verildi. Ölçek puan ortalaması ile annelerin gebeliklerinde 12 hafta ve daha öncesinde ebeliğe ilk karşılaşma, gebe eğitim sınıfına katılma, emzirme eğitimi alma, ilk emzirmede ebe desteği alma ve doğum sonu altı aylık süreçte ebe desteği alma değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($p<0.05$; Tablo 2).

Tablo 3. Lojistik regresyon analizi sonuçları

	B	S.E.	df	P	OR	95% CI	
						Lower	Upper
Gebelikte ebe ile ilk karşılaşma zamanı	0.485	0.205	1	0.018	1.088	1.088	2.427
Gebelikte gebe eğitim sınıfına katılma	0.515	0.255	1	0.044	0.362	0.362	0.985
Gebelikte emzirme eğitimi alma durumu	0.839	0.218	1	0.000	1.510	1.510	3.545
İlk emzirmede ebe desteği alma durumu	-0.006	0.234	1	0.979	0.629	.629	1.571
Doğum sonu ebe desteği alma durumu	0.466	0.219	1	0.033	1.039	1.039	2.446

Annelerin doğum sonu altı aylık dönemde emzirme tutumunu etkileyen değişkenleri belirlemede kullanılan lojistik regresyon analizine ebelik bakımı ebelik bakımı ve hizmetini etkileyen bağımsız değişkenler alınarak oluşturulan modelde dört bağımsız değişkenin anlamlı olduğu belirlendi. Lojistik regresyon analizi, gebelikte 12 hafta ve öncesi olan erken dönemde ebe ile karşılaşmanın (OR: 1.088), gebeliğinde gebe eğitim sınıfına katılmanın (OR: 0.362), gebelikte ebe tarafından emzirme eğitimi almış olmanın (OR: 1.510) ve doğum sonu ebe desteği alma durumunun (OR: 1.039) artmış emzirmeye yönelik tutumla ile ilişkili olduğunu gösterdi (Tablo 3).

Tartışma

Kadınların emzirme tutum ve başarısının uzun süreli olarak destekleyici besinden uzak kalınmaya yönelik ne denli başarılı olduğu hakkındaki literatür bilgilerimiz sınırlıdır. Bununla birlikte emzirmenin niteliğindeki

bu beklenti üzerinde ebelerin ne denli önemli role sahip oldukları ise bu konunun en belirsiz noktasını oluşturmaktadır. Doğum sonu altıncı ayında olan 506 anne ile başarılı emzirmenin sağlanması ve sürdürülmesinde ebelik faktörlerinin etkisini belirlemek amacıyla yaptığımız bu çalışma bebek besleme davranışında ebelerin bu konuda önemli bir yordayıcı role sahip olduğunu belirledi.

Çalışmamız da anne yaşının, gelir düzeyi ve bebeği ilk besleme şeklinin emzirme tutum ve başarısı üzerinde etkisi olmadığı belirlendi. Literatürde yer alan çalışmalarda çalışmamız ile benzer bulgulara sahip sonuçlar olduğu gibi (Kurnaz & Hazar, 2014) bulgularımızdan farklı olarak anne yaşının emzirme tutum puanını olumlu etkilediği çalışmalar yer aldığı gibi (Bihter, Demir, Gürdal & Yılmaz, 2021) emzirme başarısı ve anne yaşı arasında negatif etkilenme olduğunu belirten çalışmalarda yer almaktadır (Yalçın Özsoylu, 2019; Tampah-Naah & Kumi-Kyereme, 2013). Tampah-Naah ve Kumi-Kyereme (2013)'nin çalışmasında ise en iyi emzirme başarısı puanı 20-35 yaş arası grupta bulunmuştur. Annelerin gelir durumunun emzirme tutumunu etkilediğini belirten çalışmalar (Kurnaz & Hazar, 2014; Tampah-Naah & Kumi-Kyereme, 2013) gelir durumu ve yaşadığı yerin, annelerin bilgi ve sağlık sistemine ulaşmasını kolaylaştırdığı gerekçesi ile bağdaştırılmıştır. Ancak günümüz teknoloji şartları göz önünde bulundurulduğunda online eğitimlere ve bilgi içerikli videolara ulaşmanın kolaylığı ve eşitliği ile bu durumun ortadan kalktığını ve bu nedenle bizim çalışmamızda gelir durumunun emzirme devamlılığı ve tutumu konusundaki başarıyı etkilemediğini düşünmekteyiz.

Emzirmenin sürekliliğinde hiç şüphe yokki annenin bebeğine ayıracağı vakit konusunda kısıtlama olmaması en önemli başarı payına sahiptir. Bu çalışma bulguları bu konunun önemliliğinin altını tekrar çizmiş bulunmaktadır. Bulgular lise ve altı düzeyde eğitime sahip olan ve çalışmıyor olan annelerin emzirme tutumlarının ve devamlılıklarının pozitif yönde anlamlılık içerdiğini göstermektedir. Bu da maddi kaygıları bulunmayan ve bebeğine emzirme konusunda vakit ayıran annelerin emzirme devamlılığının gerekçesini açıklar niteliktedir. Aynı zamanda bulgular planlı gebeliğe sahip olan, preterm doğum yapmış olan, erkek bebeğe sahip olan, vajinal doğum yapmış olan ve doğum sonu ilk bir saat içinde emzirmiş olan annelerin anlamlı düzeyde daha yüksek emzirme tutumu puanına sahip oldukları ve emzirme devamlılığına sahip oldukları belirlendi. Kurnaz ve Hazar tarafından erken postpartum dönemde annelerin emzirmeye ilişkin tutum ve başarılarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan çalışma sonuçları da bizim bulgularımızı destekler niteliktedir. Aynı çalışma bulguları planlı gebeliğe sahip olan ve doğum sonu erken emzirme fırsatı bulan annelerin emzirme tutum puanlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Kurnaz & Hazar, 2014). Preterm bebeğin riskli durumu gereği annelerin emzirmeye daha büyük önem verdikleri, vajinal doğumla dünyaya gelen bebeklerin ise anneleriyle erken temas kurmaları ve medikal ihtiyaçlarının azlığı nedeniyle olumlu sonuçlar meydana getirdiği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın en dikkat çekici ve güçlü yöne olan sürekli ebe desteğinin emzirme tutum ve sürekliliğine etkin rol oynadığını gösteren bulgulara sahip olmasıdır. Regresyon analizinde emzirmenin devamlılığında ebelerin yordayıcı bir rol oynadığını sonucuna varıldı. Literatürde gebelik döneminde emzirme ile ilgili alınan eğitimin emzirme tutumunu arttırdığını ifade eden çalışmalarla birlikte bilginin kaynağının ebe olması da emzirme tutumunu anlamlı derecede etkilediğini belirten bulgularda yer almaktadır (Kurnaz & Hazar, 2014; Tampah-Naah & Kumi-Kyereme, 2013; Yüzüğüllü, Aytaç & Akbaba, 2018). Bu da bilgi almaktan ziyade etkin ve doğru bilgi almanın emzirme tutum ve sürekliliği açısından önemli olduğunu düşündürmektedir. Özellikle alınan eğitimin gebeliğin başında alınıp içselleştirilmiş olması ve doğru bilgiye doğum sonu süreçte de ulaşabiliyor olması annenin özgüveni arttıracak ve emzirme konusunda minimal stres ile başarılı süreç geçirmesine olanak tanıyacaktır. Doğum sonu özellikle erken dönemde annelerin bebekleri için en iyisini yapmak istedikleri en hassas dönem olması nedeniyle ebeler bu fırsatı iyi değerlendirmelidir. Nitelikli ve ulaşılabilir ebelik desteği ile yalnızca emzirme oranlarının artırılması değil aynı zamanda sürekliliğinin de sağlanabileceği düşünülmektedir.

Sonuç ve öneriler

Bu çalışmanın sonucunda, postpartum ilk 6 aylık süreçte başarılı emzirmenin sağlanması ve sürdürülmesinde ebelerin etkili role sahip olduğu belirlendi. Küresel ve global düzeyde ciddi önemlilik arz eden emzirmenin başlatılması ve sürdürülmesi adına ebeler koruyucu ve bilgilendirici rollerini yerine getirmesi konuşunsa teşvik edilmelidir. Bu bağlamda özellikle vurgulanan emzirmenin sürdürülmesi için gerekli olan gebeliğin erken dönemlerinde bilgilendirme, akran eğitiminden yararlanabilmek için gebe eğitim sınıfına dahil olma, doğum sonu erken ve geç dönemde ulaşılabilir olmak mümkün düzeyde sağlanabilmelidir. Türkiye’de pozitif emzirme tutumunun gelişmesi ve istendik sürede emzirmenin sağlanabilmesi adına, sağlık profesyonellerinin ebelik rollerinin önemi ve gerekliliği hakkında bilgilendirilmelidir. Özellikle birinci basamak sağlık kuruluşlarında bu konuda toplumu bilinçlendirilmek ve sosyodemografik bilgileri doğrultusunda kişileri emzirme ve yenidoğan beslenmesi hakkında bilgilendirmek adına ebe ve diğer sağlık çalışanlarına önemli bir rol düşmektedir.

Kaynaklar

- Aktaş, S., & Küçük Alemdar, D. (2019). Correlation between infantile colic and maternal breastfeeding self-efficacy, breastfeeding success and breast milk amount. *Journal of Tropical Pediatrics*, 65(4), 321-327. <https://doi.org/10.1093/tropej/fmy054>
- Awaliyah, S. N., Rachmawati, I. N., & Rahmah, H. (2019). Breastfeeding self-efficacy as a dominant factor affecting maternal breastfeeding satisfaction. *BMC nursing*, 18(1), 1-7. <https://doi.org/10.1186/s12912-019-0359-6>
- Akın, B., Demir, E., Gürdal, A., & Yılmaz, S. (2021). Attitudes of mothers with babies of 0-6 months of age regarding infant nutrition and transition times to complementary feeding. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 472-478. <https://doi.org/10.31067/acusaglik.849205>
- Çalık, K. Y., Kocatürk, A. A., & Gönenli, S. Normal doğum yapan primipar annelerin erken doğum sonu dönemde emzirme başarısı ve etkileyen faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28(3), 191-200. <https://doi.org/10.17942/sted.448325>
- Çavlin, A. (2019). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018. <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/handle/11655/23345>
- Dykes, F. (2005). A critical ethnographic study of encounters between midwives and breast-feeding women in postnatal wards in England. *Midwifery*, 21, 241-252. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2004.12.006>
- Dyson, L., McCormick, F., & Renfrew, M. J. (2006). Interventions for promoting the initiation of breastfeeding. *Evidence-Based Child Health: A Cochrane Review Journal*, 1(2), 592-616. <https://doi.org/10.1002/ebch.26>
- Dyson, L., Renfrew, M., McFadden, A., McCormick, F., Herbert, G., & Thomas, J. (2006). Promotion of breastfeeding initiation and duration. *Evidence into practice briefing. London: NICE*.
- Eksioglu, A., Yesil, Y., & Turfan, E. C. (2016). The translation and validation of the Iowa infant feeding attitude scale into Turkish/Bebek beslenmesi tutum ölçeğinin (Iowa) Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Education and Research in Nursing*, 13(3), 209-216. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2016.209>
- Forster, D. A., McLardie-Hore, F. E., McLachlan, H. L., Davey, M. A., Grimes, H. A., Dennis, C. L., ... & Amir, L. H. (2019). Proactive peer (mother-to-mother) breastfeeding support by telephone (ringing up about breastfeeding early [RUBY]): a multicentre, unblinded, randomised controlled trial. *E Clinical Medicine*, 8, 20-28. <https://doi.org/10.1016/j.eclinm.2019.02.003>
- Ghasemi, V., Simbar, M., Ghasemi, E., Ebadi, A., Kiani, Z., Keyghobad, F. M., & Navand, P. H. (2019). Predictor factors of breastfeeding attitude in Iranian breastfeeding mothers: A cross-sectional study. *International Journal of Pediatrics-Mashhad*, 7(3), 9103-9113. <https://doi.org/10.22038/ijp.2018.35698.3117>
- Gianni, M. L., Bettinelli, M. E., Manfra, P., Sorrentino, G., Bezze, E., Plevani, L., ve ark. (2019). Breastfeeding difficulties and risk for early breastfeeding cessation. *Nutrients*, 11(10), 2266. <https://doi.org/10.3390/nu11102266>
- González-Pascual, J. L., Aguilar-Ortega, J. M., Esteban-Gonzalo, L., Mesa-Leiva, C., Pérez-García, S., & Cardenete-Reyes, C. (2018). Comparison of attitudes to breastfeeding among Spanish-born and Chinese-born postpartum women in Madrid. *International Breastfeeding Journal*, 13(1), 1-7. <https://doi.org/10.1186/s13006-018-0187-4>
- Hamze, L., Mao, J., & Reifsnider, E. (2019). Knowledge and attitudes towards breastfeeding practices: A cross-sectional survey of postnatal mothers in China. *Midwifery*, 74, 68-75. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2019.03.009>

- Hoddinott, P., Britten, J., Prescott, G. J., Tappin, D., Ludbrook, A., & Godden, D. J. (2009). Effectiveness of policy to provide breastfeeding groups (BIG) for pregnant and breastfeeding mothers in primary care: Cluster randomised controlled trial. *BMJ*, 338.
- Ip, S., Chung, M., Raman, G., Chew, P., Magula, N., DeVine, D., ve ark. (2007). Breastfeeding and maternal and infant health outcomes in developed countries. *Evidence Report/Technology Assessment*, (153), 1-186.
- Khasawneh, W., Kheirallah, K., Mazin, M., & Abdulnabi, S. (2020). Knowledge, attitude, motivation and planning of breastfeeding: A cross-sectional study among Jordanian women. *International Breastfeeding Journal*, 15(1), 1-9. <https://doi.org/10.1186/s13006-020-00303-x>
- Kılıcı, H. Çoban, A. (2016). The correlation between breastfeeding success in the early postpartum period and the perception of self-efficacy in breastfeeding and breast problems in the late postpartum. *Breastfeeding Medicine*, 11(4):188-95. <https://doi.org/10.1089/bfm.2015.0046>
- Kurnaz, D., & Hazar, H. U. (2014). Erken postpartum dönemde annelerin emzirmeye ilişkin tutum ve başarılarını etkileyen faktörler. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 4(2), 76-86.
- Özsoy, S. (2014). Adölesan annelerin emzirmeye yönelik düşünce ve uygulamaları. *FN Hemşirelik Dergisi*, 22(2), 84-93.
- Tampah-Naah, A. M., & Kumi-Kyereme, A. (2013). Determinants of exclusive breastfeeding among mothers in Ghana: A cross-sectional study. *International Breastfeeding Journal*, 8(1), 1-6.
- Yüzügülü, D. A., Aytaç, N., & Akbaba, M. (2018). Annelerin ilk altı ay sadece anne sütü verme durumlarına etki eden etmenlerin incelenmesi. *Turkish Archives of Pediatrics*, 53(2). <https://doi.org/10.5152/TurkPediatriArs.2018.6262>
- World Health Organization. (2021). Global Strategy for Infant and Young Child Feeding. Geneva, Switzerland: World Health Organization; 2003. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240032828>
- World Health Organization (WHO). (2018). Global Nutrition Targets 2025: Breastfeeding Policy Brief. WHO; 2014. <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-NMH-NHD-14.7>
- Wouk, K., Tucker, C., Pence, B. W., Meltzer-Brody, S., Zvara, B., Grewen, K., & Stuebe, A. M. (2020). Positive emotions during infant feeding and breastfeeding outcomes. *Journal of Human Lactation*, 36(1), 157-167. <https://doi.org/10.1177/089033441984564>
- Yalcin Ozsoylu, D. (2019). Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatan annelerin emzirme özyeterlilik ve anksiyete düzeylerinin emzirme başarısına etkisi. İstinye Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.